

תפילה (5)

תפילה מתוך שמחה, עצבות סתירה לתפילה

מובא בשם האריז"ל: אסור לאדם להתפלל תפילתו בעצבון, ואם נעשה כך אין נפשו יכול לקבל האור ובזמן שמתוודה ומפרט חטאיו, אז טוב להתעצב בלבד, אבל בשאר תפילה נמשך רק נזק גדול ע"י עצבות וכו', אמנם תהיה בשמחה יתירה וגדולה בכל האפשר, כדמיון העבד המשמש את רבו בשמחה יתירה, ואם משמשו בעצבות, עבודתו נמאסת לפניו. וכמעט שעיקר המעלה והשלימות להשגת רוח הקודש תלויה בדבר זה, בין בעת תפילתו וכו', ואל תבוז לענין זה כי שכרו גדול מאוד (שעה"כ בהקדמה).

יש לדעת, ישנן הרבה מחשבות שאינן טובות לתפילה, ואם אדם חושב עליהן בשעה שהוא מתפלל, הן מזיקות, ואף פוגמות במדרגות התפלה שלו וביופיה. אך ישנו דבר אחד שממש פוסל את התפילה: עצבות, תפילה מתוך עצבות היא תפילה פסולה.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמעון" על התפילה

כוונת התפילה

יש לכוון בשמו"ע שתי כוונות (שו"ע א"ח סימן צח ס"א). א) המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המילות.

ב) ויחשוב כאילו שכינה כנגדו, ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפילתו, ויחשוב כי אילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות. כך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות, שהעולם הזה לא תפס מקום אצלם כלל, ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה.

ספר "שפתי חיים"

רחמנא ליבא בעי, שויתי ה' לנגדי תמיד

שורש כל ענין העבודה הוא, היות האדם פונה תמיד לבוראו, והוא שידע ויבין, שהוא לא נברא אלא להיות מתדבק בבוראו, ויהיה מנהיג כל פעולותיו להשגת התכלית הזה ולא יטה ממנו.

ספר "דרך ה'"

עצבות מעידה על חסרון באמונה

הדבר המהווה את הסתירה הגדולה לאמונה זה העצבות. מי שהוא עצוב, ניתן לומר עליו שהוא אינו מאמין! יתכן שבעומק לבו הוא מאמין, אך באופן מעשי לא ניכר עליו שהוא אכן מאמין. כי אדם שמאמין שיש לו אבא בשמים שאוהב אותו ושיש לו את הכח לעזור לו בכל ענייניו, מה לו להיות עצוב? אם בכל אופן אדם עצוב, עובדה זו מעידה עליו שהוא אינו מאמין. עצבות בגלל קשיים כלכליים, או מחמת בעיות אחרות היא בעצם חסרון באמונה. כי אם אדם היה חש שכל הכסף שייך לאביו, כל השידוכים הם של אביו, וכל הרפואות והישועות גם הם שלו, לא יתכן שהוא יהיה עצוב. ומאחר וכל המציאות של תפילה היא ביטוי של אמונה, נמצא שעצבות פוסלת תפילה, כי אדם עצוב אינו מאמין!

מי שמאמין בשמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד ויודע שה' הוא האלוהים שלנו, מתוך כך הוא שרוי בשמחה תמידית. זה הפשט ביסוד שהובא בתחילת דברינו, שעצבות פוסלת תפילה, כי המציאות של תפילה זו אמונה, ואמונה מתבטאת דרך שמחה.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמעון" על התפילה

נוסח הברכה "ברוך"

כתב החינוך: הלא הגדתי לך בני כמה שקדם כי לשם ברוך הוא כל הכבוד וההוד וכל הטוב וכל החכמה וכל היכולת וכל הברכה, ודברי בן אדם וכל מעשהו אם טוב ואם רע לא יוסיף ולא יגרע. על כן צריך אתה להבחין כי באמרנו תמיד בברכות "ברוך אתה ה'", או "יתברך", אין המשמעות לפי הדומה, ולהוסיף ברכה במי שאיננו צריך לשום תוספת חלילה, כי הוא האדון על הכל, וכל הברכות הוא מחדש אותן וממציאן מאין. ומשפיע מהן שפע רב באשר תהיה שם רצונו הטוב. על כן צריכין אנו לחפש כוונת הענין מהו. יש לומר: ידוע הדבר ומפורסם כי השם ברוך הוא פועל כל הנמצא, וברא האדם והשליטו על הארץ ועל כל אשר בה, וממדותיו ברוך הוא שהוא אב חסד והוא חפץ בטובת בריותיו ורוצה להיותן ראויין וזכאין לקבל טובה מאתו. וזה באמת משלמות ברוך הוא. כי לא יקרא שלם בטובה רק מי שהוא מטיב לאחרים זולתו.

ואחרי הסכמה זו שידענו בחיוב מרוב שלמות טובו שחפצו להריק עלינו מברכתו, נאמר שענין "הברכה", שאנו אומרים לפניו איננו רק "הזכרה". לעורר נפשנו

לכל אחד כאשר הוא נכנס פעם ראשונה לבית של גדול ישראל. ואחרי שיצייר ויחיה בקרבו הרגשה זו יחשוב כעת לפני מי הוא עומד, עם מי הוא חפץ לשוחח וידע לביתו של מי הוא נכנס! נכנסים לבית ה'. "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחזה אל היכל קדשך ביראתך".

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמעון" על התפילה

הלכה: נסיעה לפני תפילת שחרית

כתב השו"ע (סי' פט ס"ג): אסור וכו' לילך לדרך עד שיתפלל תפילת שמו"ע, רמ"א ויש מקילים לאחר שאמרו מקצת ברכות וכו' וטוב להחמיר, בפסקי תשובות (אות טז), כתב לכמה פוסקים מדינא אסור אף בזה אף לאחר אמירת מקצת ברכות. אמנם גם בענין זה נוהגין להקל לנסוע מעיר לעיר וממדינה למדינה כל שיש ענין נחוץ והשעה נחוצה לו לצאת דווקא עכשיו מחמת סיבה מוצדקת, וסמכין על אמירת מקצת ברכות לפני צאתו מביתו. אמנם אין ההיתר אמור אא"כ יגיע למחוז חפצו כשעדיין יספיק להתפלל ולא יעבור הזמן או עכ"פ כשיכול להתפלל תוך כדי הנסיעה.

פסקי תשובות חלק א'

פתגם: רצונך להצליח במשהו? הפסק לחלום על משהו אחר.
"ספר שמחלה"

חקירה: הידור מצווה: שיהיה יפה למראה העיניים, או שיהיה מובחר (ברכת אברהם סוכה יא: הידור מצווה ספר "קובץ יסודות וחקירות" (ה)

סיפור: לא באלף

שאלו לרבי יצחק מאיר, בעל "חידושי הרי"ם", במעמד הר סיני נאמר: וכל העם רואים את הקולות. נשאלת השאלה: לשם מה היה צורך בנס מופלא זה של ראיית הקולות, וכי לא די היה בשמיעה בלבד? השיב רב יצחק מאיר: אלמלי היתה כאן שמיעה בלבד, עלולים היו לפרש את הדברות: לא תרצח ולא תגנוב, כאילו נאמר: "לוי", כלומר: למען רבוננו של עולם, לשם שמים כביכול, מותר לגנוב ולרצוח. לפיכך היו הקולות גם נראים בעין, כדי שלא יהיה צל של ספק כי ה"לא הוא באל"ף.

ספר "חזק וחלק" חלק ד'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ג'ילברט יפה בת מרים. לזיווג טוב לשלמה בן אסתר. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל.

בדברי פיננו, כי הוא המבורך, ומבורך יכלול כל הטובות, ומתוך התעוררות הטוב הזה בנפשו ויחוד מחשבתו להודות אליו. שכל הטובות כלולות בו והוא המלך עליהם לשלחם על כל אשר יחפוץ, אנו זוכים במעשה הטוב הזה להמשיך עלינו ברכותיו. ואחר הזכרה והודאה זו לפנינו אנו מבקשים ממנו מה שאנו צריכים: דעת או סליחה לעוונותינו או רפואה או עושר, וכל דבר.

נמצא לפי הנחת טעם זה, שיהיה "ברוך" תואר, כלומר הודאה אליו כי הוא כולל כל הברכות. ובלשון "יתברך" שאנו מזכירין תמיד שהוא מהתפעל, נאמר שהכוונה בו שאנחנו מתחננין אליו שיהי רצון מלפניו לסבב לב בריותיו נכון לפניו שיוודי הכל אליו ובו יתהללו. וזה פירוש "יתברך", כלומר, יהי רצון מלפניך שכל בני העולם יהיו מיחסים הברכה אליך ומודים כי ממך תתפשט בכל. ועם הודאת הכל בזה תנוח ברכתו בעולם ויושלם חפצו שהוא חפץ להיטב, ותשלום החפץ תכלית כל המבוקש.

רב יששכר דוב רובין זצ"ל בספר "טללי אורות" ביאור תפילה א'

ואני ברוב חסדך

עצירה להתבוננות לפני התפילה

בקדמונים מובא בשם האריז"ל: הנכנס לבית הכנסת, צריך להיזהר מאוד להתעכב מעט בפתח קודם שיכנס, ולהראות עצמו ירא וחרד ומזדעזע להיכנס בהיכל מלכו של עולם. וענין זה מועיל מאוד אל השלמות של האדם ואל ההשגה, וזה יסוד "ומקדשי תיראו". וזה גם מה שנאמר (סנהדרין קו:): בענין אחיתופל שאמר דוד על לשון הפסוק "בבית אלוקים נהלך ברגש". ורמז גם ברגש, יתרגש האדם ויזדעזע בעת כניסתו לבית אלוקים שהוא בית הכנסת. עוד כתבו, שמיד כשנכנס בפתח בית הכנסת יאמר את הפסוק: ואני ברוב חסדך אבוא ביתך (תהלים ה, ה) ותכוון ברוב חסדך, הוא החסד העליון אשר אנו צריכים תמיד, ובפרט כשאנו נכנסים להיכל המלך לשאול בקשותינו, כי החסד הזה הוא נקרא יומא דכולא. יש כאן נקודה שכדאי לנו לשים לב אליה. מעבר לסוד הטמון בדברים, למילים: "להתעכב מעט בפתח קודם שיכנס", ישנה משמעות פשוטה: נדרשת הכנה לפני התפילה. לעצור רגע להתבוננות. לנו קשה מאוד לקיים הלכה זו מסיבה פשוטה: אנו מאחרים לתפילה, ואם עוד נעצור לרגע, אפילו ל'ברכו' לא נספיק להגיע... על כן אמר האריז"ל, שאם רוצה אדם להשיג מעלת התפילה, דבר ראשון לפני שהוא נכנס עליו לעצור לרגע את מרוץ החיים ולחשוב היכן הוא נמצא, לאן הוא הולך ומה המעשה שהוא עומד לעשות, ובעודו מחוץ לביהכ"נ יאמר פסוק זה "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחזה אל היכל קדשך ביראתך", ועל ידי זה יזדעזע ויכיר ברום ערכו של הבורא יתברך, שעמו כביכול, הוא עומד להיפגש. הרגשה זו צריכה להיות מעין ההרגשה שיש

